

Fædrelandet.

Abonnementspris i Kjøbenhavn 15 K pr. Kvartal, 5 K pr. Maaned, enkelte Nr. 6 Ø; udenfor Kjøbenhavn 3 Rbd. pr. Kvartal frit i Huset. Hver Aften udgaar et Numer. Bladets Contoir, Klædeboderne Nr. 101, er aabent hver Søndags Formiddag Kl. 11—1.

3die Aarg.

Søndagen den 18. September 1842.

Nr. 1003.

- 1) Forfjellige smaa Afhandlinger i Bibl. for Læger for 1833 og de følgende Aar, af Dr. Ad. Grøide.
- 2) Udsigt over Virksomheden af Præsts Amts Sygehus samt Helbredelses- og Bevarings-Anstalt for Sindssvage, fra dets Stiftelse i Aaret 1817 indtil Udgangen af Aaret 1840. Ved Landphysicus Dr. med. Guldberg.
- 3) Beretning om Daareanstalten i Odense ved Cand. med. Gjellerup.

II.

Vi vende os nu til Forfatterens statistiske Artikler.

Derfor de af den ærede Forf's Arbejder, der allerede ere omtalte, kunne siges at have været uden, eller af en tvivlsom Indflydelse paa Forholdet, saa kan dette neppe med Rette gjælde om de statistiske Arbejder, hvilke upaatvivlelig have bidraget særdeles meget til at hæmme en tidsvarende Udvikling af Daarevæsnet.

Forf. er ikke Statistiker af Naturen, og han behandler Tal med en egen Ubehændighed. Han synes endog ikke at være kommet ud over Statistikens ABC, det vel bekendte „En maal En“ eller engang at være rigtig hjemme deri. Hans forskjellige Afhandlinger stemme derfor ikke overens i de enkelte Dele eller med hinanden indbyrdes, en Unsiaglighed, han godt kunde have undgaaet, og som røber en Tilfældighed af de Hensyn, han skylder sit Publicum. Der er imidlertid en anden Omstændighed forbunden med hans Beretninger, der er af ulige større Bigtighed. Det er, at adskillige af hans statistiske Arbejder, navnlig de Haarige Oversigter, udvise, at der skal være helbredet et større Antal Patienter, end det, efter andre af ham selv givne Data, i Virkeligheden synes at have været Tilfældet. Dette er i den Grad imod det sunde Samfunds Interesse, at det nødvendig maa paatales, da ellers enhver den, der blot seer paa Hovedsummerne, og ikke gjør sig den Uleilighed at undersøge alle Enkeltheder, saaledes som Tilfældet vel er med de fleste Lægere, der gaae til deslige Beretninger, maa troe, at Anstalten arbejder meget vel, som ogsaa vore Blade nylig have forkyndt; men dette forholder sig ikke saa i Virkeligheden.

Forf. synes nemlig at have regnet hvert Recidiv og hver Parorysme, en Patient kommer ind med, for en ny Sygdom, og naar han derefter udfriver ham i den Tilstand, at han nogenlunde kan begaae sig i Samfundet, saa kalder han ham helbredet. Paa de Helbrededes Liste komme saa ogsaa de, der ere gaaede ud „i bedret Tilstand“ og de Sunde, der tilfældigvis vare komne ind i Hospitalet eller Anstalten blandt de Syge, men dette kunne vi ikke tilstede ham. En saadan Fremgangsmaade kan undskyldes i et stort Hospital, der behandler flere Tusinde Syge om Aaret, hvor disse uvedkommende Tilfælde kun gjøre en meget ubetydelig Brøl. I en Daareanstalt derimod, hvor der er saa faa Patienter, og hvor man kun har med en eneste Sygdomsform at gjøre, der baade kan og bør en saadan Unsiaglighed undgaaes.

Det skyldes imidlertid Sandheden at tilstaae, at Forf. selv, om ikke altid, saa dog et Par Gange, har fremhævet dette paa en saadan Maade, at en opmærksom Læser efter Behag til Nød selv kan sondre dem fra, om han vil gjøre sig den Uleilighed. Saaledes vil han 1832 have udstreket 24 Personer som Helbredte, men han tilføjer, at der blandt disse findes 6, som blot lede af delir. tremens, eller som ikke havde yttret Tegn til Afvinding, og at 2 Tilfælde vare Lemmer, der efter overstaet Parorysme bleve flyttede over i Lemmestiftelsen. 1833 vil han have udstreket 39 Helbredte, men bemærker, at 7 af disse kun vare forfattede „i en meget bedre Tilstand“, en Euphemismus for ubelbredet, at 4 vare udstrekte som ikke Afvindinge, og at der var 2 Lemmeparorysmer. Ved de følgende Aar findes ingen saadanne Antegnelser, men han har dannet en egen Klasse for dem, der gik ud „i bedre Tilstand“.

Men uagtet Forf. saaledes synes at have villet veilede Læseren, dog paa en meget uklar og forkastelig Maade, saa tager han dog alle disse Ikkhelbredte, og som det synes endnu nogle flere, til Indtægt som „Helbredte“ i hans Haarige Oversigter. Dertil er han alligevel uberettiget, da han paa den Maade kommer til et aldeles falskt Resultat, et Resultat, der efter Anm. Formentlig maa have bidraget særdeles meget til at forrykke det Synspunct, fra hvilket Anstalten skulde og burde sees. Uagtet nemlig Anstalten baade formedelst de paapegede, og formedelst en Mængde andre Feil, nødvendig maa arbejde slet, saa har man dog, vildledet ved Forfatterens Maade at summere op paa, troet, at den arbejdede ret vel, og ment, at det ikke just hastede saa meget med at indføre Forbedringer. Maa skee har man endog anseet enhver Forandring for aldeles overflødig, og de Fordringer, der vare stillede i denne Henseende for at være overdrevne, urimelige og udsprungne af en sygelig Philantropi.

Vi have nu at anføre nogle Beviser for vor Paastand. Efter de aarlige Beretninger 1832—37 forefandtes 1ste Jan. 1832 paa Bidstrup 186 Patienter tilkomne i 5 Aar 368 —

Sum 554 Patienter.

Af disse vil han have helbredet:

	Mandf.	Fruent.	Tilsammen
1832	11	13	24
1833	25	14	39
1834	19	17	36
1835	15	10	25
1836	9	9	18
	79	63	142.

Derfra drage vi som ikke hørende til denne Kategorie (see oven.)
 1832 . . . delirium etc. 8
 1833 . . . — 13
 Recidiver (Pag. 342) . . . 56 77

Rest . 65.

Saaledes bliver Summen af de Helbredte kun 65, og den kunde vist endnu betydeligt reduceres. Dette er altsaa Resultatet; i det høieste 65 Helbredte eller 11,7 pCt. og dertil er intet

videre at sige: en slet Anstalt kan ikke levere det bedre, og det er endda ubestemt meget over Uvirkeligheden.*)

I den 5aarige Oversigt bliver nu dette Antal, ikke som man skulde troe, i det høieste til 142, men til 129, ja til 170 (Bibl. f. Læg. 1837 Pag. 29 sels.). Num. har forløst at udfinde, hvori Feilen skal, men den Uklarhed, der findes i alle disse Afhandlinger, om man saa kan kalde dem, har bragt ham til at afstaae derfra, og at overlade dette til den ærede Forsk. selv. Formodentlig har Forsk. forviklet sig i sine Beregninger og forvildet sig selv ve at splitte ad i saa mange Classer, at han tilsidst har glemt det ene over det andet.

I de 5 Aar 1837—41 var Patient-Antallet følgende:
 Bestand ved Aarets Begyndelse 1837 165
 Tilkomne i 5 Aar 259
 Cum 424.

Deraf helbrededes efter hans egne Beretninger (Bibl. f. Læg. 1838—42).

	Mandsk.	Fruent.	Tilsammen
1837	9	13	22
1838	4	10	14
1839	2	11	13
1840	7	8	15
1841	8	8	16
	30	50	80
fragaar Recidiver, idet mindste			24

Rest 56.

Hvor mange Lemmeparoxysmer etc. der vilde være af fradrag, derom forblive vi i Uvidenbed.

Dise 56 Helbredte blive i hans 5 Aars Oversigt (Bibl. f. Læg. Juli Hest. 1842) til 99, derved at han til 80 formentlig Helbredte fører 11, der vare gaaede ud i en „bedre Tilstand“, men hvor de 8 ere komne fra, skal Num. ikke kunne sige. Saaledes som Tallet staar, skulde der være helbredet 13,3 pCt., der vist er meget over det Sande og Rette, hvilket den ærede Forsk. alligevel mener at være 1 af de Opiaque og „næsten Halvdelen“, og han tilføjer „hvilket Resultat kaaler en Sammenligning med hvilken som helst Stiftelse af lignende Art“. Derfor Forsk. vil have denne Sammenligning til at gjælde udenfor Sjælland, saa maa Num. paa det formeligste protestere. Dog, det kan neppe være Forsk.s Mening at ville sammenligne sin over al Maade usle og jammerlige Anstalt med saadanne Anstalter, som dem, der findes i Tydskland, Frankrig, England o. s. v. Man kunde rigtignok af de Ord, hvormed han fremfører sin 5aarige Beretning for Publicum, forledes til at troe, at Forsk. var meget vel tilfreds med sin Anstalt. Han siger nemlig: „Vil det kunne lykkes mig ved disse Betragtninger at overtøde det større Publicum om, at Stiftelsen i al Stilhed virker til Gavn for Staten, skal det glæde mig at have bidraget dertil ved denne min ringe Skjært“ (Juli 1842 Pag. 1). Og alt dette siger Forsk. om en Stiftelse, der skaer adreftes i den samme Stiftelse, som da han erklærede, at den i det Græd trængte til Forbedring.

Dette har Forsk. sagt offentlig (see Nr. 996 af dette Blad) for 2 Aar siden, og han indleverede omtrent ved samme Tid et Project til en Reorganisation af Bidstrup, ifølge hvilket det nu saaledes Sygehospital ikke blev anseet for at due til andet, end til en Opbevaringsanstalt for Incurable, med Forslag til en ny Anstalt for Helbredelige, hvilken ellers, paa Beien sagt, om Num. ikke var misforstaaet Tegningen, vilde komme til at lide under i det mindste een af de Grundfeil, der vandre den nærværende Anstalt. Det Mærkeligste er imidlertid, at Forsk. ubestemt i dette Dieblit er beskæftiget med en ny Plan til en hensigtsmæssigere Indretning af Anstalten; men hvorledes han nu tænker at sætte den igjennem, det er Num. en Gaade. Directionen har rigtignok selv foranlediget denne nye Plan, men den vil sandsynlig nu berolige sig; den har en Anstalt, der koster den omtrent, hvad en god Anstalt bør koste, og hvor eneste Autoritet, i deslige Sager har ved en Erklæring, der maa antages at opheve hans tidligere Anker, udtalt sig derhen, at Anstalten „i al Stilhed

virker til Gavn for Staten“. Den samme Autoritet har fremdeles erklæret, at Anstaltens Resultater male Sammenligning „med hvilken som helst Stiftelse af lignende Art“, og dette har han ved sine Tabeller, Beregninger o. s. v. paa det tydeligste bevis, ja, han har bevis mere, han har bevis, at hans Anstalt endog leverer meget bedre Resultater end de allerbedste fremmede Anstalter, som Num. i det Følgende skal vise. Dog not herom.

Denne fortræffelige Anstalt, der saa aldeles overgaaer sig selv og alle andre Anstalter, har imidlertid mistet Publicums Tillid i den Grad, at Gæbber, som nogenlunde formaar det, tyer andenslæds hen med sine Syge. Saaledes underretter Forsk. os om (Juli Heste 1842 Pag. 2), at der i de sidste 5 Aar har været omtrent 100 Patienter færre end i det foregaaende Tidrum af samme Læge, og han opstiller nogle Grunde derfor, der dog kun tildeels ere de rigtige. Iblant andet siger Forsk. ved den Leilighed: „at de Afstændiges Antal ikke er i Tilværende“, dette er en aldeles løs Paastand, der staaer uden en Skygge af et Fundament. Det er forbausende, at Forsk. kan gribe saadan en Paastand rent ud af Lysten og stille den op, og mene dermed at have sagt Noget. Derfor Num. ikke tog det desto nøiere med sine Beviser, saa kunde han endog saa paa det mest slaaende overbevise Forsk. om, at Forholder var paa en høist foruroligende Maade i Tilværende. Han kunde nemlig sammenligne sin Tælling med den af Commissionen i 1832 tilveiebragte, hvilket han dog ikke vil gjøre, da Commissionen aabenbart blev mindre godt betjent. Vil nogen imidlertid gjøre det, saa skal det være ham forundt, her er Tallet. Commissionens Tælling udviste, at der i hele Kongeriget med Island, men foruden Viborg Amt, skulde findes 968 Gælc, og Commissionen anslog i sin Indberetning Viborg Amt til 32, saa det Hele blev 1000 Individer. 8—9 Aar senere fandt Num. (see dette Blad Nr. 996) paa det samme Terrain + Viborg Amt, men + Island 2328. Num. vil dog, som sagt, ikke gjøre denne Sammenligning gjældende, eller drage noget Resultat deraf; men det er beklageligt, at der ikke saaledes kan blive holdt Die med Forholdet, at man kan sige noget, hvortides det stiger og falder.

Men Grunden til den aftagende Freqvens paa Bidstrup synes ikke saa meget at gaae frem af Forholdets almindelige Stilling, som mere at være at søge dæi, at ligesom der bliver Ebbe paa Bidstrup, saa kommer der Flod i Anstalten i Esby. I det Årgangs-Åar, der løb ud med 30te Septbr. 1838, havde der nemlig i denne sidste Anstalt været 5 Patienter fra Kongeriget, i det næste 19, i det følgende 25, i 1841 var der 27, og i Juli d. N. var der paa een Gang 17 Patienter dersteds fra Danmark; der have vi de fleste af de 100, som mangle paa Bidstrup*).

Selv den ringe Freqvens formindskes betydelig derved, at Communerne i Lidde tage deres Syge tilbage, hvorover Forsk. anker (Pag. 13). Da Bidstrup almindelig erkjendes for at være en ikke god Anstalt, saa kan man just ikke fortaente dem saameget deraf. Ellers er de Afstændes Led i Communerne ofte høist forgyldt. De misbrantes paa mange Maader, mest dog ved at sørges „paa Udgang“, hvorved de efterhaanden komme i Berørelse med al den Naahed, der findes i deres Kreds, eller derved, at de indespærres i smaa Afstatter, Bure og Indplantninger.

Der er ikke mindre end 119 deslige private Daarekister i Landet, altsaa ligesaa mange Individer i dem som i de mindre Statsanstalter. Disse private Daarekister ere neppe under saadan Control, at de jo kunne misbruges af Egenlyste og Brutaltit. I det mindste fandtes der ved den Undersøgelse, Num. foranledigede, en ung Jøde, der hverken var rasende eller affindig, men blot led af en fir Idee, der af en umenneskelig Pleiesader blev holdt nogen og indespærret. Det behøver vel ikke at tilføies, at han, saasnart det blev anmeldt for Bedkommende, blev overgivet til en anden, forhaabentlig mere velsindet, Pleiesader. Det blev ved samme Undersøgelse berettet, at en ung Afstændig en Tid lang havde været holdt lænket til en Væl i Faderens Lo.

*) Num. er i det mindste af den Formening, at naar saadan en Anstalt kunde levere 3—4 pCt. virkelige Helbredelser om Aaret, saa var det store Læg. dersom de vare indrettede som bedst og ikke trøds Anstalten.

*) Det vil grænne et vist Parti at erfare, at da vore Patienter hverken ere Sielvigere eller Høikere, endnu mindre Schleswig-Holsteinerne, saa maae de betale som Uværdige „Auwærtige“ i Andaltten i Esby; men for ikke at give Partispyen en Hæring, tilføier Num. fra, at det kommer deraf, at Kongeriget Intet har bidraget til Anstaltens Opførelse; men det er desværre kommet saaledes, at vi maae bidrage bestemte til dens Vedligeholdelse.

Flere holdes af og til i Lænter, men de fleste holdes i Smuds og Urenlighed, og lide desuden anden Mis-handling af deres raac Bevogtere, som man let kan tænke.

Det har formodentlig været noget Saadant, der har været Forf. for Die, naar han i sin Beretning af 1837 (Pag. 341) siger: „At beskrive den Tilstand, hvori mange af disse Ulykkelige for det meste komme ved at indespærres i særegne smaa Af-lukker, og hvorledes deres Behandling har været siden de for-lode Stiftelsen, vil jeg ikke her indlade mig paa at skildre (sic), men det burde opvække hos enhver Menneſteven det ivrigste Ønske, at der ogsaa kunde gives et Asyl for disse beklagelsesværdige Menneſter“. Det forekommer Anm., at dersom den ærede Forf. kjender til slet Behandling af disse Menneſter, saa kunde han bidrage ikke lidet til Oprettelsen af et saadant Asyl, dersom han enten offentliggjorde, hvad der var kommet til hans Kundskab, eller naar han androg det for Regeringen. Vi leve dog i en civiliseret Stat og have en kristelig Dyrighed, der ikke vil taale aabenbare Misbrug, eller vil tillade at Rogen, om han end er nok saa usel, bliver en Gjenstand for Mis-handlinger. Den saavel Regeringen som andre Menneſtevenner vilde uden Tvivl for-dre noget Mere, end en blot Appellation til deres Menneſte-kjærlighed, om de skulle sættes i Activitet. Har altsaa Forf. Data, der have rørt hans Hjerte, saa lægge han dem frem. Tiden er just ikke idde valgt dertil; thi med d t første vil Rege-ringen uden Tvivl have at overvie Amtsraadens Erklæringer, og hvorledes disse end lyde, saa var der formentlig en passende Leilighed til ogsaa at tage Hensyn paa deslige Dplysninger.

Forinden Anm. forlader denne Forf., skal han tilføie en Bemær-ning, der har paatrængt sig ham under Udarbejdelsen af denne Af-handling. Forf. har i de sidste Aar ved at angive Anstaltens Patient-Bestand anført, hvormange af disse han ansaae for „rimeligvis helbredelige“, og deraf ser man, at af de 150 Patienter, der udgjøre Gjennemsnits-Antallet, er efter Forf.s Angivelse kun $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$ eller vel endog derunder, helbredelige. Antages det nu endog, at Forf. kan have anslaaet lavt, hvilket neppe er tænkeligt, saa kan det dog vel uden Fare for at gjøre en uvovelig Slutning, paastaas, at i det mindste 50 Patienter ikke egne sig for et Op-hold i en Helbredelsesanstalt for Af-sindige, som Bidstrup jo skal være. Da det nu ved Angivelsen af Rumforholdet er vist, at Anstalten ikke har Plads til 150 Patienter, saa indseer Anm. ikke, hvorfor man vedbliver at holde den saa stærkt bes. t. An-stalten, saadan som den er, maa naturligvis arbejde saa meget tungere og slettere, jo mere den er overfyldt. Desuden vilde det fra et økonomisk Synspunct ogsaa være tilraadeligt at reducere Patientantallet, hvilket et Megnestykke strax skal godtgjøre. For at vise, at Anm. ikke i mindste Maade vil overdrive, saa skal han tage den laveste Sum, der i de sidste Aar er anvendt paa Bidstrup, nemlig 1838, da Bekostningen beløb sig til 57,495 Rbd. Herfra maa afdrages en Deel, fordi Bidstrup skal staae til Bogs ikke blot for dens Kjøbesum og dens Værdi, men ogsaa for en Deel Mere, der under uheldige Conjuncturer er an-vendt paa den. Vi tage det ikke saa nøie, men anslaae, hvad der virkelig er udgivet for Patienter og Lemmer til 44,000 Rbd. 225 Lemmer i Lemmestiftelsen koste, som forhen sagt, i det høieste 18,000 Rbd. De øvrige 26,000 Rbd. blive saaledes at for-dre paa omtrent 150 Patienter i Sygehospitalet, hvilket gjør 173 $\frac{1}{3}$ Rbd. for hver. Antager man nu endog, at de saa Pa-tienter, der betale for bedste Pleie, ogsaa koste Anstalten saa meget som denne Betaling andrager, og Patienter paa simpel Pleie saameget mindre, saa kan dog en fattigpatient ikke koste mindre i Sygehospitalet end henimod 160 Rbd. om Aaret. Der-som man altsaa anbragte 50 Patienter andensheds til 80 Rbd., saa sparede Communen, der Aaret rundt synes at bekoste 90 a 100 Individer i „Sygehospitalet“, aarligt henimod 4000 Rbd. Vilde man nu af det saaledes Besparede danne en Fond til at forbedre Anstalten med, saa skulde man inden saa Aar være i Stand til at dække, hvad der vilde medgaae til at indrette den tilbørligt, og saa kunde den let komme til i al Sandhed at taale „en Sammenligning med hvilken som helst Stiftelse af lignende Art“, thi Bidstrup er nu vistnok meget lidt af hvad den burde være, men den indeholder i sig Betingelser til at blive en saa fortrin- lig Anstalt, som man skulde gaae langt for at finde Mage til, naar man vilde anvende Noget paa den.

Dog, vi ville ikke opholde os videre ved Bidstrup, men gaae over til med et Par Ord at omtale de andre to Anstalter.

Dr. Guldberg har i Bibl. f. Læger (Juli 1841) med-delt en Udsigt over Virksomheden af Præsts Amts Daarcanstalt siden 1817. Anm. skal vist ikke for-dømme en historisk Beskræ-belse, hvorsomhelst den aabenbarer sig, men i dette Tilfælde havde han dog hellere seet, at Forf. havde holdt sig til det, der er foregaaet under hans egne Dine, da han dog vel ikke vil be-læse sig med Ansvaaret for Alt, hvad hans For-gængere have ud-ført. Naar Forf. imidlertid fandt det passende at meddele en Historie af hans Anstalt, og derved at berette, at af 155 Pa-tienter skulde 39 eller 25 pCt. være helbredte, saa burde han have særlig fremhævet, hvormange af disse Helbredelser der til-hørte ham selv.

Man har fundet det passende i Næstved at opføre en De-tentionsanstalt for Af-sindige, hvis Værelser eller Celler ere 2 $\frac{1}{2}$ Alen brede, altsaa ikke bredere end en Seng, og indeholdende lidt over 350 Cubit-Fod Rum, omtrent paa samme Tid som det allernaadigst er befaleet, at der i en Forbruders Celle skal være 7 a 800 Fod Luft!

Hr. Gjellerup i Odense er den eneste af de saa Læger, der have understøttet Anm. ved hans Undersøgelse over de Af-sindige, som har leveret et rigtig brugbart og fuldstændigt udfyldt Schema, for hvilket han herved gjentager sin forbindtligste Tak.

Hr. Gj. har ved samme Leilighed meddelt ham en Oversigt over Anstaltens Virksomhed, der i heldigt Resultat ikke staaer tilbage for de andre Herrers, hvilken han dog ikke vil offentlig-gjøre, da han ikke veer, om Hr. Gj. hellere vilde have den be-traget som en privat Meddelelse.

Dersom Hs. Majestæts nylige Gave til Anstaltens „Bi-bliothek“ ikke er meget betydelig, og dersom det Arbejde, der ud-føres i Anstalten, ikke indskrænker sig til Forfærdigelsen af 2 eller 3 Cimaafter, saa kan Anm. ikke billige den Maade, hvor-paa Hr. Gj. foranlediger Bladene til at omtale disse Gjenstande.

Vor selstabelige Orden fører det vel saaledes med sig, at man i Reglen ikke tør fremstille den nøgne Sandhed, men lige-som man kan vanzire enhver anden Figur med overløst Pynt, saaledes ogsaa Sandheden. Der gives ogsaa Tilfælde, hvor det er Pligt at fremstille den i al sin Nogenhed, og dersom dette nogensinde er Pligt, da er det vel, naar man har at arbejde hen paa at faae et Forhold regenereret, der endnu tildels ligger ned-sunket i Middelaalderens Barbari, saaledes som det vi her have med at gjøre.

Det er blevet Skik at rose Anstalten i Odense overdrevent, men naar man om den har sagt, at Humaniteten til en vis Grad, eller om man vil, meget har gjort sig gjeldende i denne Anstalt, og at den er bedre end de andre mindre Anstalter, da har man sagt Alt, hvad Samvittigheden kan tilstede, gaer man et Skridt videre, saa overtræder man uden Tvivl Sandhedens Grændser. Anstalten er f. Ex. for lille for Fyen, der, som forhen sagt, har 400 Idioter og Af-sindige. Communerne kunne ikke altid faae deres Af-sindige anbragte i Anstalten, fordi der mangler Plads, men maae holde dem stundom flere Maaned. er hos sig imod deres Ønske. Desuden vansmægte 25 Individer i pri-vate Daarcasiter og Bure, til hvilke Anstalten ogsaa burde have Plads. Anstalten burde have en lille Mark eller en stor Have, den kunde alligevel have Brug for sine Gaardspladse.

Til Sammenligning tilføie vi en Udsigt over Virksomheden af et Par tydske Anstalter, hvilke Anm. kjender nøie, nemlig Sonnenstein, Siegburg og Winnenthal. Sonnenstein vil være de fleste af vore Læsere bekendt. I Siegburg ved Bonn har Anm. opholdt sig 3 Maaned. det er en af de bedste tydske Anstalter og uden tvivl den bedste Skole, der eksisterer, og dens Bestyrer, Jacobi, er en Mand, hvis Navn høres i hver Krog af Europa, hvor Talen er om Psychiatri. Ved Winnenthal har Anm. opholdt sig 5—6 Uger og kan give den et ikke mindre godt Vidnesbyrd, som dens Bestyrer, Zeller, overhovedet er en i alle Henseender saa-dan Mand, som der sandelig er saa at finde. Altsaa:

J. S o n n e n s t e i n havde man 1811—1817 helbredet 7,7pCt.*)

og „Beurlaubt“ 7,4 —

1818—1826 helbredet 19,3 —

*) Anstalten aabnedes 1811 med 200 Af-sindige, der tildels flere Aar havde været indespærrede i Torgau og Waldheim; altsaa for største Deelen ubelbredelige.

Jacobi i Stegburg		
for 1833—36 af alle Optagne behandlede	24	pCt.
1837—40	20½	—
Sæller har i		
1834—37 „Genesen beurlaubt“	49	Individer = 29,4 —
1838—40	78	Individer = 27 —
af hvilke vare		
1834—37 „Definitiv als genesen entlassen“	13	Ind. = 8,9 —
1838—40	57	Indiv. = 19,5 —

Maaskee vil Noget sige, at disse saa Helbredte ere dyrefjætte Sjæle. Ann. skal ikke tillade sig at tæne, hvormeget et Menneskes Sundhed er værd; men han maa tilstaa, at han selv er af den Mening, at af de berødelige Summer, man har anvendt paa disse og flere Anstalter, kan en stor Deel betragtes som bortkastet. Men des har man maaskee givet Lærepenge, dels maa der blandt andet tages Hensyn paa Følgende. De angivne pCt. ere af alle Optagne; dersom man sonderer de ældre Tilfælde fra og blot sammenligner med de nye, da levere de nævnte og lignende Anstalter i Megeten 70—80 pCt. Helbredte og Dødsfald. Det maa ogsaa erindres, at Psychiatrien er i sin første Barndom: det er en Videnskab, der kun er 30—40 Aar gammel. Fremdeles, man har allevegne i Tyskland, for nu at holde os dertil, havt det samme System, som det der findes hos os, at reformere: mindre og større Detentionsanstalter bestaaende for sig alene eller bændte paa Sygehus, Fattighuse, Arbejdshuse, Fængsler, Tugthuse etc. Nu har man opført nye, kostbare og hensigtsmæssige Anstalter, man har ogsaa emanciperet Daarevæsen fra Fattigvæsen etc., men man har ladet de gamle Detentionsanstalter udrømme sig i de nye, saa at en stor Deel af det Odium, der tilhorte de gamle Daarefister, er gaaet over paa de nye Helbredelsesanstalter. Dette Odium, der tidligere var saa retfærdigt, maa nu vel kaldes en Fordom, men denne Fordom erholder daglig ny Næring derved, at med Undtagelse af Anstalten i Winnenthal, saa erholder der i Tyskland ingen reen Helbredelsesanstalt; de fungere alle tillige som Pleieanstalter, og man kan vel ikke saa syndeligt fortrænge Publicum i, at det ikke fatter nogen Hoi Mening om disse Etablissements, der modtage en stor Mængde Syge, men kun give saa tilbage til Samfundet; beslægtet er det alligevel. At Winnenthal ikke giver et bedre Resultat, kommer deraf, at den modtager en stor Deel Uhelbredelige til Cur-Forsøg, og saa af den store Samvittighedsfuldhed, hvormed Sæller classificerer. Forøvrigt vil denne Anstalts Resultat udmærket snart stige, da den er meget vundet og søges gjæne.

En meget slem Omstændighed er det, at der intetsteds i Tyskland eksisterer en Lov for Daarevæsenet, der baade i andre Henseender kunde værne om de Affindige, og tillige sikkre dem Anstaltens Tilgjængeligheder.

At de Syge it i de bringes ind i Anstalten er nemlig et Punkt af meget stor Betydning. Alle de Læger af Navn, der have stredet over Psychiatrien, have paaføret, at naar de Affindige overgives til Anstalterne og til passende Behandling, inden Svadommen er 3 Maanedre gammel, da kan man behandle 70, 80, 90 pCt. og kun 10, 20, 30 pCt. komme til at forøge Mængden af de Uhelbredelige, og denne Paastand har Ann. hørt gjentaget af alle de yndede Læger, han har talt med derom. Læder man derimod Svadommen løbe syndeligt ud over 3 Maanedre, da vendes netop Forholdet om: da kan man kun behandle 10, 20, 30 pCt. og 70, 80, 90 pCt. komme til at forøge Mængden af de Uhelbredelige.

Der har vistnok endnu meget mere at sige herom, men vi ile mod Slutningen og stulle derfor blot endnu tilføje.

Af de Beretninger, der forelægge det danske Publicum, kunde det synes, som om en ikke ringe Deel af et tilfredsstillende Resultat lod sig opnaae i vore Anstalter, som de ere, hvilket alligevel Anmelderen maa anse for en Umulighed. For at imidlertid alle, der interessere sig for denne Sag, kunne blive satte i Stand til at domme, saa tillader han sig herved at opføre sine ærede Herrer Colleger, Dr. Gericke, Gultberg og Sjellerup til at offentliggjøre, hvormange Individer, ikke enkelte Parorpsmer og Recidiver, der have været behandlede af dem i deres Anstalter, og hvormange af disse de med god Samvittighed kunne erklære for fuldkomment helbredede. Skulde det derefter vise sig, at vore Anstalter, i den Stand de

ere, arbejde sigesaa godt, eller vel endog bedre, end de bedste fremmede, saa er der ingen Grund til at ønske nogen Forandring i det Bestaaende, og vi maae da prise os lykkelige ved her at have for Intet, hvad hist har kostet Millioner. Dog, dette vil ikke blive tilfældet, meget mere vil det vise sig, at der maa gøres noget Gjennegrubende for de Affindige, om vi ikke tænke paa, i medicinsk Henseende, at beholde vor nuværende Plads blandt de civiliserede Stater. Men Forholdet har ogsaa i sig selv tilstrækkelig Opfordring til at tilvende det en ualmindelig Opmærksomhed.

Vi have 1230 Affindige. Ann. antager noget vilkaarligt, dog ikke uden alt Fundament, at hver Periode af 10—12 Aar*) giver et Antal af omtrent 1400 Affindige, eller af Patienter, der miste Forstanden. Da vi nu ingen Anstalter og Indretninger have, der forjæne dette Navn, saa vilde af det hele Antal 1 a 200 Individer komme til Nette igjen, de fleste ved Naturens Hjælp, nogle fra maaskee ogsaa formedelst en Læges Beskræbelse, men 12 a 1300 vilde ved Enden af den nævnte Periode staae tilbage som Uhelbredelige, som et Residuum, for hvilket der ikke er stort at gjøre.

Derimod, dersom vi havde hensigtsmæssige Anstalter, dersom Lovgivningen var beboelig modificeret, og dersom overhovedet vore Indretninger vare, som de burde være, saa vilde af de 1400 Patienter, der i hver Periode af 10—12 Aar gaae fra Forstanden, 12—1300 kunne ventes at komme til Nette igjen, og kun 1 a 200 vilde staae tilbage som Uhelbredelige, som et Residuum, for hvilket der ikke var stort at gjøre.

Dette er et Resultat, som man ikke blot skal bryde en Landse for, men vel kan sætte et Liv paa.

Ann. har nu saaledes efterkommet den ærede Redactions Ønske, forsaavidt som det gik ud paa en Anmeldelse af de foreliggende Afhandlinger, men forsaavidt som der tillige altraaedes en Ankynding af den Maade, paa hvilken Daarevæsenet kunde reformeres, da maa han bede sig undskyldt, at han ikke har kunnet tage Hensyn derpaa.

Han lodder vel, at hans Arbejde kommer til at mangle i Holdning, fordi han maa forbigaae denne og flere Sider af Spørgsmaalene; men hans Forhold tillade ham ikke for Diebillet at gaae videre ind i Sagen, hvorved han maatte besværges at kunne komme til at begaae en Indiscretion. Han har overhovedet mest hørt for Die at svække Indvirkningen af de overdrevs Beretninger, der ere blevne Publicum forelagte, og det haaber han at have opnaet.

Kjøbenhavn den 10de Septbr. 1842.

Dr. J. N. Hübergh.

*) Da det var af Betydning at erkjære, hvilket Tidrum de Affindige tilbringer paa de forskellige Maader, som de indføres, og at angive Sygdommens Varighed. Dette har ikke kunnet lade sig gjøre i alle Tilfælde, og i nogle heller ikke noisagtigt. I 893 Tilfælde var Varigheden indtørre eller mindre Bestemthed angivet, og den varierer fra nogle Dage til imellem 40—50 Aar; men Middelvarigheden er 13,7 Aar for dem alle. Da imidlertid nogle ere døde, saa vilde Tallet neppe blive fuldt saa høit, naar man kunde overskue det Hele.

Rettelser.

I Nr. 996 Sp. 7984, Lin. 6: „over 400“, læs: 400. — S. Sp. 2. 39: „kommer der 358 Rod pr. Poved“, læs: kommer der for 59 Bræntimmer 358 Rod pr. Poved, de øvrige have nogen mere Plads. — Sp. 7985, Lin. 42: „enerlia“, læs: inertia. — Sp. 7986 i Kolon, Lin. 2: „Kjøbshæderne paa Lancer“, læs: Kjøbshæderne og Landet. — Sp. 7987, Lin. 5: „bygget nye Anstalter, og som større have“, læs: bygget nye større Anstalter, og som have.

Udgiver: J. F. Giedvad og Carl Ploug.

Ansvarlig Redacteur: J. N. Hansen.

Færdigt fra Trykkeriet N. 5.

Trykt med Furtigpresse i det Brannschke Bogtrykkeri.